

В.І. Попадинець

Інститут проблем математичних машин і систем НАН України, Київ

ПРО КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ПОКРАЩЕННЯ ЖИТТЄВОГО РІВНЯ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ НА ОСНОВІ ВПРОВАДЖЕННЯ ТА РОЗВИТКУ НОВИХ ФОРМ ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНОЇ СПІВПРАЦІ РЕГІОНАЛЬНОЇ ВЛАДИ ТА ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

Сформульовано головні положення розробки, впровадження та розвитку регіональних цільових програм на основі нових методичних та фінансових засобів і засад замовлення та реалізації збуту найбільш вагової продукції регіональних підприємств і організацій для покращення життєвого рівня територіальної громади.

Ключові слова: регіональні підприємства і організації, основна та інноваційна продукція, регіональні органи влади, моніторинг попиту і пропозицій на продукцію.

ЗАГАЛЬНІ ЗАУВАЖЕННЯ

Найважливішим пріоритетом при здійсненні реформ в Україні є подолання бідності населення. Державною цільовою програмою, затвердженою Постановою Кабінету Міністрів України від 31.08.2011 р. № 1057 визначено основні напрями політики подолання бідності в Україні та передбачено здійснення заходів щодо запровадження нових механізмів відновлення виробництва, стимулювання економічного зростання та соціального прогресу, а також заходів щодо забезпечення ефективної зайнятості населення шляхом створення життєспроможних підприємств. Однак здійснення цих заходів практично неможливе без належної фінансової підтримки інноваційної науково-прикладної та виробничої діяльності регіональних підприємств і організацій (далі РПО) з боку органів місцевого самоврядування.

За роки незалежності в переважній більшості регіонів (областей, районів, міст тощо)

фінансова підтримка інноваційної та основної діяльності РПО за кошти державного та місцевих бюджетів практично відсутня. Відсутні як регіональні, так і загальнодержавні професійні аналітичні служби, зорієнтовані на постійне обслуговування запитів юридичних і фізичних осіб стосовно підтримки розробки, виготовлення, замовлення та реалізації збуту продукції РПО, що виробляється нині, на внутрішньому та зовнішньому ринках та інноваційної продукції РПО, яка може вироблятися в найближчі роки (тут і далі під терміном «*продукція*» розуміється основна (базова) продукція, що виробляється, та інноваційна продукція РПО, яка може вироблятися в середньостроковий період (два–три роки), а під терміном «*region*» — область, район, місто тощо). Також слід відмітити відсутність науково обґрунтованих методичних, технологічних та фінансових засобів виявлення і фінансової підтримки РПО та реалізації збуту їхньої найбільш вагової продукції для сталого покращення життєвого рівня територіальної гро-

мади з використанням місцевих енергетичних, природо-сировинних, технологічних, матеріально-технічних, кадрових та фінансових ресурсів. Ці обставини суттєво ускладнюють системний аналіз наявного та перспективного доробку РПО з інноваційної пошукової науково-прикладної та експериментально-виробничої діяльності в плані соціально-економічних наслідків його використання, а також об'єктивне визначення регіональних пріоритетних напрямків здійснення такої діяльності РПО.

З урахуванням вищезазначеного стає очевидним, що базовою передумовою покращення життєвого рівня територіальної громади є розробка, впровадження та розвиток нових детермінованих методичних, та фінансових засобів і засад налагодження замовлення та реалізації збуту найбільш вагомої продукції РПО на внутрішньому та зовнішньому ринках за рахунок кредитної фінансової підтримки регіонального комунального інноваційного фінансово-кредитного фонду (далі РК Фонд).

За умови залучення до господарського обігу в РПО найбільш перспективних об'єктів інтелектуальної власності регіональної науково-інженерної еліти та працівників РПО і кредитної фінансової підтримки РК Фондом інноваційної пошукової науково-прикладної та експериментально-виробничої діяльності РПО є реальна можливість покращення життєвого рівня насамперед представників науково-інженерної еліти, кваліфікованих спеціалістів, молодих спеціалістів з вищою та середньою спеціальною освітою та некваліфікованих працівників РПО.

БАЗОВІ ПОЛОЖЕННЯ

Суть засобів виявлення і фінансової підтримки виробництва та реалізації збуту найбільш вагомої продукції РПО для сталого покращення життєвого рівня територіальної громади полягає ось у чому.

Для налагодження моніторингу попиту і пропозицій на продукцію і оперативної реалізації вищезазначених послуг необхідно створити ба-

зовий фонд даних щодо продукції, яка виробляється РПО серійно та перспективної для освоєння серійного виготовлення і збуту за середньостроковий період. Базовий фонд повинен формуватися та постійно поповнюватися адресно-номенклатурними даними РПО та даними пропозицій РПО щодо розробки, серійного виготовлення продукції, замовлення та реалізації збуту. До складу адресно-номенклатурних даних входять:

- ✦ адресні дані (повна та скорочена назва підприємства, ідентифікаційний код за ЄДРПОУ, телефони, електронна та поштова адреси);
 - ✦ дані про посадові особи (прізвище, ім'я та по батькові, телефон, факс, електронний адрес);
 - ✦ реєстр основної продукції (ОП), що виробляється (назва ОП, патентнозахищеність (назва патенту, країна реєстрації патенту та його кінцевий термін дії), сертифікаційні документи якості, необхідні кредитні кошти для покращення якості, збільшення обсягу випуску та розширення ринку збуту);
 - ✦ список інноваційної продукції (ІП), що може вироблятися (стадія створення базового зразка, сертифікації, початкового серійного виготовлення та збуту і відповідні періоди їх здійснення та необхідні кредитні кошти).
- Вважається, що ІП – нові конкурентоздатні товари чи послуги, що відповідають вимогам, встановленим Законом України «Про інноваційну діяльність» (див. Відомості Верховної Ради, 2002, № 36, с. 266).

Складовими пропозицій РПО щодо розробки, серійного виготовлення, замовлення та реалізації збуту продукції є:

- 1) назва продукції;
- 2) призначення;
- 3) екологічна та інша безпека розробки та використання;
- 4) основні техніко-економічні характеристики (назви основних характеристик продукції і їх кількісні значення для запропонованої та аналогічної за призначенням в Україні та світі);
- 5) обсяг та період додаткового виготовлення та збуту ОП (обсяг та період виготовлення,

обсяг та період збуту, починаючи від моменту виготовлення;

6) необхідні кредитні кошти РК Фонду для налагодження додаткового виготовлення та збуту ОП (за статтями витрат: фонд заробітної плати, обладнання, матеріали, відрядження, накладні витрати, інші прямі витрати);

7) періоди виготовлення базового зразка ІІІ та його сертифікації, початковий обсяг серійного виготовлення і збуту, обсяги та періоди збуту починаючи від моменту серійного виготовлення;

8) необхідні кредитні кошти РК Фонду для створення базового зразка ІІІ, його сертифікації, налагодження початкового обсягу виготовлення і збуту (за статтями витрат: фонд заробітної плати, обладнання, матеріали, відрядження, накладні витрати, інші прямі витрати);

9) основні етапи робіт та дольова участь працівників (назви етапів робіт та періодів їх виконання, основні результати, необхідні кошти, кваліфікаційні категорії працівників з означенням кількості працівників по кожній з категорій, середньої місячної заробітної плати та вікового розподілу працівників (окремо % – віком до 35 років та % – пенсійного віку);

10) патентозахищеність ІІІ (назва патенту та його реєстраційний номер, країна реєстрації патенту та його кінцевий термін дії, наявність прав використання патенту у заявників пропозиції);

11) наявний досвід замовника щодо налагодження збуту продукції (назва ОП або ІІІ, виробник (назва підприємства, адреса, телефон, e-mail), обсяг та період виготовлення, обсяг та період збуту починаючи від моменту серійного виготовлення (необхідно навести не більше двох прикладів власного досвіду щодо налагодження збуту ОП або ІІІ);

12) щомісячні надходження та витрати по проекту;

13) план повернення кредитних коштів замовником РК Фонду (місяці, роки та відповідні обсяги кредитних коштів, що повертаються до РК Фонду);

14) план внесень благодійних коштів замовником в РК Фонд (місяці, роки та відповідні обсяги благодійних коштів, що вносяться в РК Фонд);

15) замовник (відповідальний виконавець з налагодження, створення та збуту ОП або ІІІ, повна назва організації, поштова адреса, телефон, факс, e-mail);

16) розробник базового зразка ІІІ (повна назва організації, поштова адреса, телефон, факс, електронна скринька);

17) виробник ОП або ІІІ (повна назва підприємства, поштова адреса, телефон, факс, e-mail);

18) додатки: 1) копії патентів та інших документів, які засвідчують наявність прав на їх використання заявниками пропозиції; 2) гарантійні зобов'язання замовника (документи, які підтверджують можливість повернення замовником наданих йому кредитних коштів своєчасно і в повному обсязі з урахуванням інфляції).

Адресно-номенклатурні дані РПО та дані пропозицій РПО щодо розробки, серійного виготовлення, замовлення та реалізації збуту ОП або ІІІ формуються у вигляді окремих тематичних карток певного зразка. Ці тематичні картки вважаються запитами на надання кредитного фінансування для розробки та налагодження серійного випуску конкретного виду ОП або ІІІ.

Підготовлені тематичні картки супроводжуються експертними висновками про допустимість або недопустимість відкритого публікування інформації, яка в них міститься.

На основі даних базового фонду визначається пріоритетна ОП або ІІІ, яка може бути виготовлена і збута в середньостроковий період за умови надання замовнику продукції кредитної фінансової підтримки РК Фондом.

Замовником ОП або ІІІ може бути організація, яка для отримання необхідних кредитних коштів надає РК Фонду гарантійні документи щодо можливості повернення цих коштів з урахуванням інфляції не пізніше завершення

етапу збуту початкового обсягу випуску цієї продукції (див. п. 13) та п. 18) 2 і сплачує податки за свою діяльність в бюджет регіону.

РК Фонд створюється за рахунок бюджету розвитку місцевого самоврядування та інших джерел, не заборонених законодавством України. Функціонування РК Фонду регламентується його Статутом. Кошти РК Фонду можуть витрачатися на всі перераховані у статті 17 Закону України «Про інноваційну діяльність» види інвестування інноваційної діяльності та на інші види інвестування, передбачені Статутом РК ЦПД.

Разом з РК Фондом створюється спеціалізована комунальна інноваційна установа – регіональний комунальний центр підтримки інноваційної діяльності РПО (далі РК ЦПД). Цей Центр контролює цільове використання коштів РК Фонду відповідно до кожної пропозиції, затвердженої для фінансової підтримки РК Фондом, та контролює своєчасне і в повному обсязі повернення кредитних коштів замовником РК Фонду. Водночас Центр здійснює постійний моніторинг пропозицій фізичних і юридичних осіб та супровід реалізації проектів, які виконуються за умов фінансової підтримки РК Фонду, і діє на основі затвердженого Статуту.

Координує діяльність РК ЦПД та РК Фонду Координаційна рада. Персональний склад членів Координаційної ради, права і обов'язки її членів визначаються Положенням про цю Раду. Положення про Раду затверджується головою регіональної влади. Рада створює постійно діючу експертну комісію для аналізу попиту і пропозицій на ОП та ІП РПО, яка пропонується для розробки, виготовлення та збуту на внутрішньому та зовнішньому ринках за фінансової підтримки РК Фонду. Виключно на основі пропозицій експертної комісії Рада визначає пріоритетну ОП та ІП для покращення соціально-економічної збалансованості регіонального розвитку, яка може бути виготовлена та реалізована в середньостроковий період за кредитної фінансової підтримки РК Фонду.

- Основними напрямками діяльності РК ЦПД є:
- ✦ визначення середньострокових пріоритетних напрямків інноваційної пошукової науково-прикладної та експериментально-виробничої діяльності РПО;
 - ✦ публічне інформування громадськості про правила конкурсного відбору пропозицій щодо створення та замовлення інноваційної продукції, можливі види та обсяги надання їм фінансової підтримки РК Фондом;
 - ✦ оперативне обслуговування запитів і пропозицій юридичних та фізичних осіб щодо формування та реалізації пріоритетних напрямів інноваційної пошукової науково-прикладної та експериментально-виробничої діяльності РПО;
 - ✦ контроль цільового використання суб'єктами інноваційної діяльності наданих коштів;
 - ✦ контроль своєчасного і в повному обсязі (з врахуванням інфляції) повернення кредитних та внесення благодійних коштів замовниками в РК Фонд.

РК ЦПД зобов'язаний надавати у ЗМІ щорічний звіт щодо профінансованих проектів, результатів їх виконання та періодично (не менше одного разу в квартал) інформувати громадськість про:

- ✦ результати конкурсного відбору проектів для фінансової підтримки і вид наданої фінансової підтримки;
- ✦ результати контролю виконання профінансованих проектів;
- ✦ завершені проекти, яким продовжені терміни їх реалізації із зазначенням причин;
- ✦ повернення раніше наданих кредитних коштів.

Визначення призових проектів РПО здійснюється постійно діючою конкурсною комісією Координаційної ради з використанням методичних та технологічних засобів (математичного та програмного забезпечення) оперативної кількісної оцінки ефективності конкурсних проектів РПО. Це математичне та програмне забезпечення має бути зорієнтоване на визначення таких основних показників ефективності конкурсних проектів:

- ✦ класифікація проектів за критерієм залежності;
- ✦ схема ранжирування альтернативних проектів;
- ✦ чиста теперішня вартість проектів;
- ✦ внутрішня ставка прибутковості проектів;
- ✦ індекси прибутковості проектів як функція факторів: ринкова ціна на продукцію, попит, пропозиції та ризику;
- ✦ модифікована внутрішня ставка прибутковості;
- ✦ абсолютна і відносна міри інвестиційного ризику;
- ✦ ставка дисконту з урахуванням ризику.

ОСНОВНІ НАПРЯМКИ ВПРОВАДЖЕННЯ ТА РОЗВИТКУ

Напрямок 1. Розробка та реалізація інвестиційної політики місцевого самоврядування стосовно розробки та запровадження на території регіону:

- ✦ системи сприятливих інвестиційних умов у пріоритетних сферах розвитку територіальної громади;
- ✦ механізмів проектного фінансування об'єктів комунальної інфраструктури.

Напрямок 2. Освітнє, наукове та інформаційне забезпечення розвитку місцевого самоврядування стосовно розробки та впровадження типових інформаційних баз даних для забезпечення прийняття збалансованих управлінських рішень органами місцевого самоврядування.

ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ

1. Впровадження і розвиток даного механізму співпраці дає змогу:

- ✦ автономно і оперативно визначати та корегувати середньострокові пріоритетні напрямки інноваційної пошукової науково-прикладної та експериментально-виробничої діяльності РПО;
- ✦ створювати в регіоні середні за масштабами виробничі комунальні підприємства по виготовленню конкурентоспроможної продукції в обсягах, які визначаються реальним

ринковим попитом на неї (як наслідок, працівники цих підприємств в середньостроковий період мають можливість стати базовими осередками середньо заможних груп територіальної громади, автономно вирішувати питання масштабу розвитку, виготовлення та збуту своєї продукції, оплати праці, охорони здоров'я працівників та членів їх сімей, страхування тощо).

2. Завдяки прозорості попиту та пропозицій на продукцію РПО суттєво уможливується самоорганізація корпоративних економічних зв'язків між наукою, виробництвом та ринком. При цьому особливо важливим є те, що в силу обов'язкового повернення замовником наданих йому кредитних коштів у повному обсязі забезпечується самоконтроль виконавчої дисципліни учасників пропозицій на всіх стадіях: *дослідження — розробка — виробництво — збут*.

3. Для працівників виконавчих органів місцевого самоврядування, професійна діяльність яких пов'язана з проблемами забезпечення соціально-економічного розвитку регіону, уможливується оперативне прийняття раціональних управлінських рішень щодо виявлення і започаткування реалізації найбільш вагомих для покращення життєвого рівня територіальної громади регіону середньострокових проектів РПО.

ЗАКОНОДАВЧА ТА НАУКОВА БАЗА

Пропонований механізм інноваційно-інвестиційної співпраці базується на Законах України «Про інноваційну діяльність» (ст. 7 (пп. 1, 2, 3, 10, 17, 18, 20)); «Про інвестиційну діяльність» (статті 1–5, 7–12, 16–22); «Про місцеве самоврядування в Україні» (ст. 64 п. 6) та узагальненого представлення результатів робіт [1–6].

ЛІТЕРАТУРА

1. Горбатюк Л.В., Грига О.І., Попадинець В.І., Сазонова Л.І. Про пріоритети науково-технічного та інноваційного розвитку і шляхи їх реалізації // Наука та інновації. — 2005. — Т. 1, № 1. — С. 25–33.

2. Попадинець В.І. Про механізм формування і реалізації середньострокових міських програм інноваційної науково-технічної та виробничої діяльності на основі коштів міського комунально-кредитного фонду // Аспекти самоврядування. Часопис українсько-американської програми «Партнерство громад». — 2006. — № 5(37). — С. 47—49.
3. Попадинець В.І. Введення об'єктів інтелектуального потенціалу в народногосподарський обіг регіону // Зб. наук. праць ПВНЗ «ЕТУ» «Управління в умовах трансформації економіки». — 2006. — Вип. 1. — С. 26—34.
4. Попадинець В.І., Скритка Л.В. Про ринкову значущість об'єктів інтелектуальної власності та основні проблеми оцінки вартості винаходів // Зб. наук. праць ПВНЗ «ЕТУ» «Управління в умовах трансформації економіки». — 2008. — Вип. 3. — С. 11—14.
5. Мікловда В.П., Попадинець В.І., Тупиця М.М., Хименко О.А. Фінансовий механізм налагодження інноваційно-інвестиційної діяльності в регіонах // Наука та інновації. — 2008. — Т. 4, № 1. — С. 96—106.
6. Головач Й.Й., Камениш О.М., Попадинець В.І. Про впровадження та розвиток нових форм інноваційно-інвестиційної співпраці регіональної влади, науково-інженерної еліти, бізнесових кіл та територіальної громади стосовно регіональних виробничих комплексів // Матеріали XIV міжнародної научно-практичної конференції «Проблеми і перспективи інноваційного розвитку економіки в контексті подолання мирового фінансового кризиса», Алушта, 14—19 сеп-тября 2009 г. — С. 332—335.

REFERENCES

1. Horbatiuk L.V., Hryha O.I., Popadynets' V.I., Sazonova L.I. Pro priorityty naukovo-tekhnichnoho ta innovatsijnoho rozvytku i shliakhy ikh realizatsii. *Nauka ta innovatsii*, 2005, 1(1):25—33 [in Ukrainian].
2. Popadynets' V.I. Pro mekhanizm formuvannia i realizatsii seredn'ostrokovykh mis'kykh program innovatsijnoi naukovo-tekhnichnoi ta vyrobnychoi diial'nosti na osnovi koshtiv mis'koho komunal'-no-kredytnoho fondu. *Aspekty samovriaduvannia. Chasopys ukrains'ko-amerykans'koi prohramy «Partnerstvo hromad»*, 2006, No 5(37):47—49 [in Ukrainian].
3. Popadynets' V.I. Vvedennia ob'iektiv intelektual'noho potentsialu v narodnohospodars'kyj obih rehionu. *Zb. nauk. prats' PVNZ «ETU» «Upravlinnia v umovakh transformatsii ekonomiky»*, 2006, Vyp. 1:26—34 [in Ukrainian].
4. Popadynets' V.I., Skrypka L.V. Pro rynkovu znachuschist' ob'iektiv intelektual'noi vlasnosti ta osnovni problemy otsinky vartosti vynakhodiv. *Zb. nauk. prats' PVNZ «ETU» «Upravlinnia v umovakh transformatsii ekonomiky»*, 2008, Vyp. 3:11—14 [in Ukrainian].
5. Miklovda V.P., Popadynets' V.I., Tupytsia M.M., Khy-menko O.A. Finansovyj mekhanizm nalahodzhennia in-

- novatsijno-investytsijnoi diial'nosti v rehionakh. *Nauka ta innovatsii*, 2008, 4(1):96—106 [in Ukrainian].
6. Holovach J.J., Kameniasch O.M., Popadynets' V.I. Pro vprovadzhenia ta rozvytok novykh form innovatsijno-investytsijnoi spivpratsi rehional'noi vlady, naukovo-inzhenernoi elity, biznesovykh kil ta terytorial'noi hromady stosovno rehional'nykh vyrobnychkykh kompleksiv. *Materiyaly XIV mezhdunarodnoj nauchno-praktycheskoj konferentsiyi «Problemy y perspektivy ynnovatsyonnoho rozvytyia ekonomiky v kontekste preodolenia myrovoho finansovoho kryzysa»*, Alushta, 14—19 sentiabria 2009: 332—335 [in Ukrainian].

В.І. Попадинець

Институт проблем математических машин
и систем НАН Украины, Киев

О КОНЦЕПТУАЛЬНЫХ ОСНОВАХ УЛУЧШЕНИЯ ЖИЗНЕННОГО УРОВНЯ ТЕРРИТОРИАЛЬНОЙ ОБЩИНЫ НА ОСНОВЕ ВНЕДРЕНИЯ И РАЗВИТИЯ НОВЫХ ФОРМ ИННОВАЦИОННО-ИНВЕСТИЦИОННОГО СОТРУДНИЧЕСТВА РЕГИОНАЛЬНОЙ ВЛАСТИ И ТЕРРИТОРИАЛЬНОЙ ОБЩИНЫ

Сформулированы главные положения разработки, внедрения и развития региональных целевых программ на основе новых методических и финансовых средств и основ заказа и реализации сбыта наиболее весомой продукции региональных предприятий и организаций для улучшения жизненного уровня территориальной общины.

Ключевые слова: региональные предприятия и организации, основная и инновационная продукция, региональные органы власти, мониторинг спроса и предложений на продукцию.

V.I. Popadynets

Institute of Mathematical Machines and Systems,
NAS of Ukraine, Kyiv

CONCEPTUAL FOUNDATIONS OF IMPROVING THE LIVING STANDARDS OF TERRITORIAL COMMUNITY BASED ON THE INTRODUCTION AND DEVELOPMENT OF NEW FORMS OF INNOVATION AND INVESTMENT COOPERATION BETWEEN REGIONAL AUTHORITIES AND THE LOCAL COMMUNITY

The main provisions have been formulated for elaboration, implementation and development of the regional target programs based on new methodological and financial resources and realization of sales of the most significant products of regional companies and organizations for the sustainable improvement of the local community living standards.

Keywords: regional enterprises and organizations, basic and innovative products, regional authorities, monitoring of product supply and demand.

Стаття надійшла до редакції 07.11.14